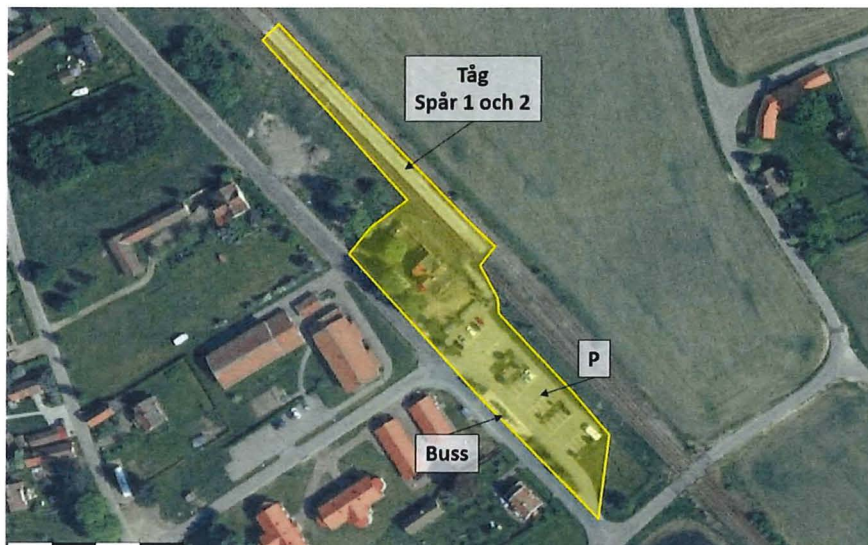

2.2.9 Önskade förbättringar/åtgärdsförslag

- Se över passagen mellan plattform 1 och 2. Mäta lutningen och se till att vilolägen är utmärkta på rätt sätt och att dessa är plana.
- Kontrollera djupet och kontrastmarkeringarna på trappstegen mellan plattform 1 och 2.
- Flytta på dörröppnare till stationshuset så den blir mer lättåtkomlig och synlig.
- Se över ledstråken både inomhus och utomhus.
- Placera informationstavlor längre ner för att underlätta läsbarheten.
- Se över säkerheten och behovet av ett räcke vid informationsskylten på perrong 2, eftersom den står vid en hög kant.
- Sätt ut en biljettautomat för tåg.
- Gör biljettautomaten för buss mer användarvänlig med mer information och synligare skärm.
- Sätt ut tillgänglighetsanpassade bänkar på ramperna till plattform 2 och på själva plattformen.
- Sanera klotter.
- Tillgänglighetsinventera toaletten.
- Kontrollera busshållplatserna så bussarna kan stanna tillräckligt nära kanten.
- Informera busschaufförerna att stanna rätt i förhållande till markeringarna i de taktila plattorna och helt intill kanten.

2.3 GAGNEF JÄRNVÄGSSTATION

Gagnef järnvägsstation består av två busshållplatser och en perrong runt två järnvägsspår.

Figur 32: Gagnef järnvägsstation, översiktsbild. Källa bakgrundskarta: Lantmäteriet.

2.3.1 Att ta sig runt

Allmänt:

Gångpassager vid busshållplatserna har en halvnedsänkt kantsten. För att komma ut till plattformen behöver man ta sig över ett spår.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- En deltagare påpekade att kantstenarna på bussrefugen inte är helt nedsänkta vid gångpassagerna. Möjligtvis inte tillgängligt för alla.
- Några deltagare sa att grindarna vid spåret kan vara svåra både för synskadade och rörelsehindrade.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- En deltagare påpekade att för personer med rullatorer och rullstolar kan det vara krångligt att ta sig över spåren och ut på tågplattformen.
- Några tyckte att det var krångel med grindarna till spåret.
- Några deltagare tyckte att det var bra med parkeringen och kort avstånd från den till avgång-/ankomstramp.

Figur 33: Grindar till plattformen upplevdes som krångliga att använda.

2.3.2 Att orientera sig

Allmänt:

Det finns ledstråk i form av taktila plattor på busshållplatserna och efter mitten av tågplattformen. Vid busshållplatserna finns det två gångpassager.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Vid busshållplatserna finns det inga övergångsställen, endast gångpassager med nedsänkt kantsten men de fungerar inte för synskadade. Det hade känts tryggare med övergångsställen.
- Synskadad: På vägen mellan busshållplats och tågplattform finns inga taktila plattor men det finns en del naturliga ledstråk som går att använda när man har lärt sig stället.
- Synskadad: Det finns taktila plattor (ledyta) efter mitten på perrongen. Plattorna är i samma färg som omgivande beläggning, alltså ingen kontrast. Kupa-plattor saknas på perrongens kant vid varje spår.
- Synskadad: På perrongen finns ingen ledstång eller staket som hindrar att man går ut på spåret bortom perrongen. Det finns heller inte staket vid perrongens slut.
- Området tycks av de flesta vara lättöverskådligt, det är synligt var bussarna går och var tågspåren ligger.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Det gick bra för alla deltagare att orientera sig inom området.

Figur 34: Gångpassage vid busshållplatser.

Figur 35: Det finns taktila plattor längs mitten på perrongen men de saknar kontrast mot omgivningen. Kupolplattor saknas på perrongens kant vid varje spår.

2.3.3 Att ta till sig information

Allmänt:

Det finns informationstavla för busstrafiken med tidtabeller, karta som visar läge A och läge B och information om vilka linjer som angör hållplatserna. För tågtrafiken finns det tidtabell och digital realtidstavla som visar ankommande och avgående tåg.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Det finns ingen information som jag kan ta till mig av. Möjligen fungerar utrop för tåg.
- Informationstavlan med avgångar och ankomster för tågtrafiken tycktes vara bra. Ett par deltagare tyckte att texten på tågtidtabell 11 dec 2016 – 1 juli 2017 var för liten.
- Texten tycktes också vara liten på busstidtabeller.
- En deltagare påpekade att det inte var markerat ordentligt vilken hållplats som var busshållplats A och vilken som var busshållplats B. Det syns inte heller vilket spår som är 2 och vilket som är spår 3.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR)

- Deltagarna tyckte allmänt att informationen om tågtiderna var bra men att informationen om bussarna var på en svårläst tidtabell med liten text.

Figur 36: Texten på tidtabellerna är för liten.

2.3.4 Att köpa biljett

Allmänt:

Det finns varken möjlighet att köpa biljetter till tåg eller till buss på bytespunkten.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Det går inte att köpa biljetter på knutpunkten, jag tvingas köpa på buss och tåg.
- Hörselskadad: Jag hittade ingen information om hur man gör eller vart man vänder sig för att köpa biljett.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Deltagarna hittade ingen anvisning om var och hur inköp av biljett kan ske.
- Flera deltagare hade önskat att de kunde köpa biljett på plats.

2.3.5 Att vila

Allmänt:

Det finns väderskydd med sittbänkar både vid busshållplatserna och innan man går ut till spåren. På perrongen finns det brädor man kan luta sig mot men inga sittplatser.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Det fungerar att hitta sittplats vid busshållplats även om de inte är markerade vid ledstråket. Svårt att hitta vid järnvägsspåren.
- En deltagare påpekade att det inte fanns väntkur på perrongen.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Några deltagare påpekade att det inte fanns något varmt utrymme att vänta i eftersom det gamla stationshuset är stängt.

Figur 37: På perrongen finns det brädor man kan luta sig mot men sittplatser och väderskydd saknas.

Figur 38: Väderskydd vid järnvägen.

2.3.6 Att gå på toalett

Allmänt:

Det finns ingen möjlighet att gå på toalett på bytespunkten.

Synpunkter av alla deltagare:

- Flera deltagare saknade toalett.

2.3.7 Att ta sig in i fordonen

Allmänt:

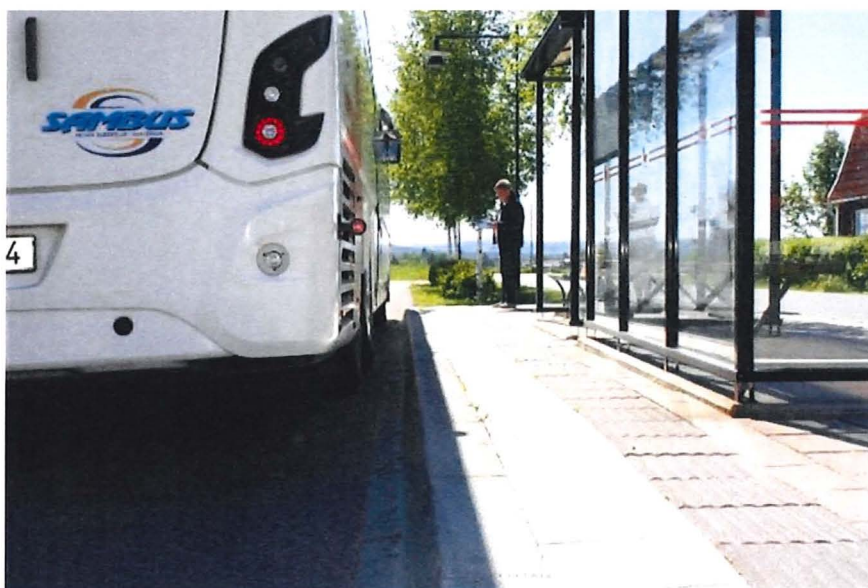
Kantstenen är hög vid busshållplatserna. På plattformen saknas det varningsplattor vid spåren.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Verkar fungera vid busshållplats om bussen står tillräckligt nära kantsten.
- Synskadad: Vid tåget saknas kupolplattor i anslutning till det konstgjorda ledstråket för att hjälpa till med påstigning.
- Reumatiker: För höga steg även om kantstenen är hög på busshållplatsen.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Inga synpunkter.

Figur 39: Hög kantsten på busshållplatserna.

2.3.8 Övriga synpunkter

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- En deltagare påpekade att bussen vi åkte i inte hade en fungerande ljudanläggning.
- En deltagare tyckte att stationen låg för långt från befolkningscentrum.

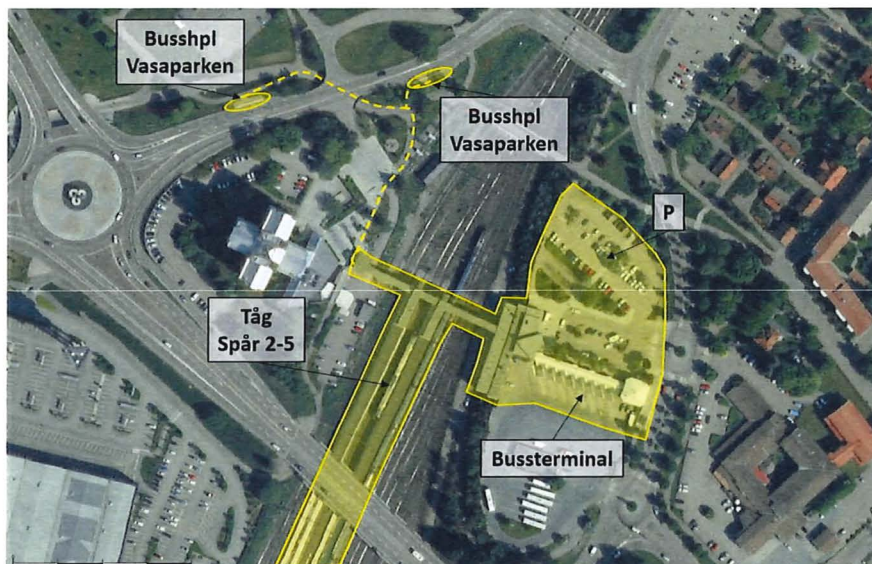
2.3.9 Önskade förbättringar/åtgärdsförslag

- Se över lämpligheten av att förändra gångpassagerna till övergångsställen och sänka kantstenarna på bussrefugen helt ned vid övergångsställena.
- Se över om det finns lämpligare grindar för att ha vid spåret.
- Byta ut taktila plattor efter mitten på perrongen till plattor med normenlig kontrast mot omgivningen.
- Se över perrongen med avseende på ledstråk och varningsytor.

- Räckre på perrongen som hindrar att man går ut på spåret bortom perrongen.
- Information i punktskrift om buss- och tågresor.
- Större text på tågtidtabell.
- Större text på busstidtabell.
- Markera på ett tydligare sätt vilken busshållplats som är A och vilken som är B.
- Numrera spåren.
- Sätta upp information om hur och var man kan köpa biljetter både till buss och till tåg.
- Varmt väntrum med sittplatser och toalett. Eventuellt kan det gamla stationshuset användas igen.
- Vädskydd och sittmöjlighet på perrongen.

2.4 BORLÄNGE RESECENTRUM

Borlänge resecentrum består av en bussterminal med åtta terminalplatser som är sambyggd med en järnvägsstation. Busshållplatser vid Vasaparken tillhör också resecentrum. Utvärderingen gjordes på samtliga dessa platser. Vid Vasaparken angör fyra busslinjer, bland annat direktbussarna från Falun nummer 151 och 152. Dessa linjer angör inte bussterminalen.

Figur 40: Borlänge resecentrum, översiktsbild. Källa bakgrundskarta: Lantmäteriet.

2.4.1 Att ta sig runt

Allmänt:

Det går att ta sig runt inomhus mellan bussterminalen och järnvägsstationen men till busshållplatserna vid Vasaparken behöver man gå ut ur byggnaden.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Allmänt var deltagarna nöjda och tyckte att det var smidigt med inomhuskoppling mellan bussterminalen och järnvägsstationen.
- Många tyckte dock att det var långt till Vasaparken hållplatserna.
- En deltagare tyckte att det kändes otryggt att använda Vasaparken hållplatserna, inte minst för att man måste gå via en vägtunnel.
- Ett par deltagare tyckte att lutningar på ramperna till hållplatsen Vasaparken som är på andra sidan tunneln var branta. Dessa kan göra det svårt för vissa grupper att ta sig dit.
- Synskadad: På vägen till Vasaparken finns det farliga hinder man kan skada sig på, t.ex. ett cykelgarage.
- Reumatiker: Det fanns ingen rulltrappa ner till perrongen och hissen var liten.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Deltagarna tyckte allmänt att det var lätt att ta sig runt inom resecentrum och att det var ett sammanhållet resecentrum. Viss splittring tyckte dom dock fanns genom att vissa bussar flyttats till Vasaparken. Många tyckte att det var långa sträckor inom knutpunkten. Man måste ha god tidsmarginal till avgång om man inte

känner platsen tidigare. Det tar tid att komma rätt för den som besöker platsen första gången.

- En deltagare kommenterade om att det fanns lättillgänglig kiosk utan trösklar.
- Flera kommenterade att det inte fanns rulltrappa ned till tågen. Till plattformarna tar man sig via brant trapp men det finns även hiss. För ankommande finns rulltrappor för uppfärd till ankomsthall. Det borde finnas rulltrappa ned också om hissarna inte fungerar eller är tungt trafikerade.

Figur 41: Gångtunneln under vägen till en av Vasaparkens hållplatser kan skapa otrygghetskänsla.

Figur 42: Rampen upp till en av Vasaparkens hållplatser upplevdes som brant.

Figur 43: Det finns hinder på vägen till Vasaparkens busshållplatser.

2.4.2 Att orientera sig

Allmänt:

Det finns ledstråk vid alla busshållplatser och på tågplattformarna och det finns ledstråk mellan bussterminalen och tågplattformarna.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Första gången går inte. Det tar några gånger eftersom jag måste lära mig hur platsen är. Helt ok invändigt.
- Synskadad: Inget ledstråk finns till Pressbyrån och restaurang. Däremot finns ett ledstråk till stängd/borttagen biljettlucka.
- Synskadad: Att ta sig till Vasaparkens hållplatser är näst intill omöjligt. Även med ledarhund blir detta väldigt svårt pga. obefintliga konstgjorda ledstråk. Alldeles för brant lutning till Vasaparkens hållplatser. Att jobba med ledstråk i form av gatsten funkar inte lika bra som naturligt ledstråk t.ex. kant på gräsyta eller rabatt. Vid GC-korsningar och under viadukt för GC så behövs konstgjorda ledstråk eller liknande för att över huvud taget hitta till Vasaparken. Dålig information för människor med synnedsättning vilket gör det svårt att orientera sig till Vasaparken.
- Synskadad: Från parkeringen utanför resecentrum är det svårt/dåligt med att kunna hitta.
- Synskadad: På väg till spåren finns inte ledstråk till dörrarna efter att man kommer ned från trappen och då är det oklart hur man hittar till dörren. Dörren öppnas inåt och den öppnades t.ex. på en synskadad när hen försökte hitta den.
- Flera tyckte att det var lätt att orientera sig men de tyckte dock att det var långt till Vasaparken hållplatserna och att det var svårt att hitta dit.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- De flesta tyckte att det var lätt att orientera sig inom knutpunkten.

Figur 44: Ledstråk saknas till en informationsapparat och biljettautomat samt till Pressbyrån.

Figur 45: avsaknad av ledstråk på vägen till Vasaparkens hållplatser. På bilden syns kantstenar som är till för att rama in cykelparkeringen.

2.4.3 Att ta till sig information

Allmänt:

Det finns informationsskärmar för både tåg- och busstrafik på några ställen inom resecentrum. Det finns information i punktskrift i bussterminalen och på vägen till tågplattformarna. Tillgänglighetsanpassad informationsmaskin om tågtrafiken finns. På tågplattformarna finns pratörer. Det finns en mötesplats i stationsbyggnaden.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: "Gaterna" för buss är bra med bra information och ledstråk. Saknar dock linjeutrop för buss, då är man beroende av en person.

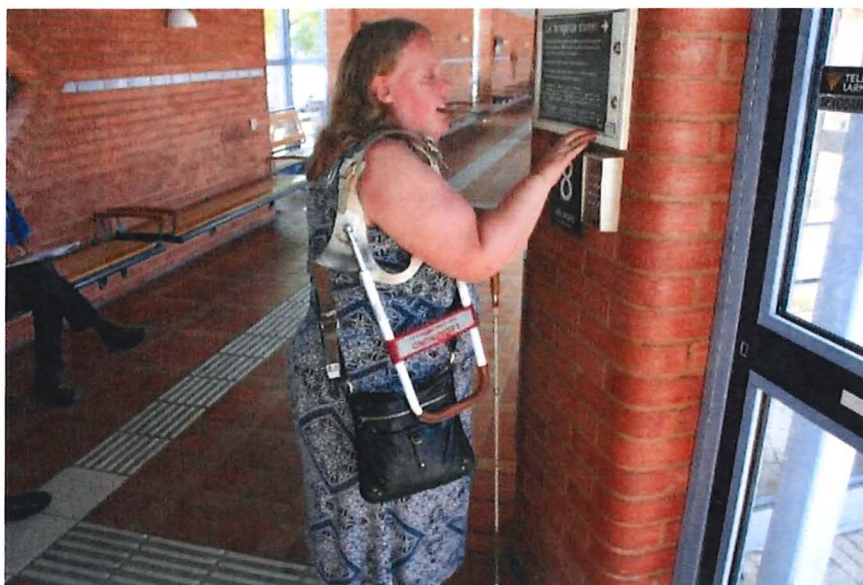
- Synskadad: Information om tågtrafik finns i en maskin som man kan lyssna på via hörlurar. Det finns punktskrift på den maskinen men inte ledstråk till den. Det finns en mötesplats i byggnaden.
- Synskadad: På perrongen är det svårt att hitta pratorn. Det saknas konstgjort ledstråk till den. Bra utrop för tåg.
- Synskadad: Bra med ledstråk till infoskyltar på stationshus.
- Synskadad: Runt om i knutpunkten finns det skyltar i punktskrift som visar spår, hissar, bussgater osv. Vissa av skyltarna är inte helt optimalt placerade och vissa är för låga.
- Hörselskadad: På spår 2 och 3 väl skyltat men tyvärr har infotavlan aktuella tågtider 11 dec -16 – 1 juli -17, för liten text. Högtalarutrop är alltid svårt, ibland hör jag, ibland inte eller hör enstaka ord. Som hörselskadad alltid viktigt att hitta tydlig, skriftlig information.
- Flera deltagare tyckte att informationen var bra både för bussar och för tåg.
- En deltagare saknade information om var Vasaparken ligger.
- En annan deltagare tyckte att man skulle flytta infotavlan mer centralt. Den sitter fel nu mot nedlagda servicedisken.
- En deltagare saknade bättre information när man kommer från Vasaparken.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Allmänt var deltagarna nöjda med informationen. Tydliga skärmar och bra information både om bussar och tågtrafik. En "automat" med såväl skriftlig som högtalarinfo finns i ankomsthallen.
- En deltagare tyckte att texten på bussarnas tidtabeller var för liten.
- En påpekade att det behövdes bättre information om direktbussarna till/från Falun som angör vid Vasaparkens hållplatser.

Figur 46: Texten på tidtabellen är liten.

Figur 47: Bra information i punktskrift i bussterminalen men linjeutrop saknas.

Figur 48: Vissa av skyltarna är inte optimalt placerade.

2.4.4 Att köpa biljett

Allmänt:

Det finns en biljettautomat för tågbiljetter i stationsbyggnaden. Bussbiljetter går att köpa i Pressbyrån.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: SJ biljettautomaten kan synskadade inte använda men det står med punktskrift att man kan ringa ett nummer för att få hjälp. Det fattas ledstråk till automaten. Det var en stor försämring när de tog bort biljettförsäljningen vid knutpunkten. Då försvann även en viktig informationskanal för oss synskadade.

- Bussbiljetter går att köpa i Pressbyrån men det finns inte information om det på Dalatrafiks infopelare. Det finns inte ledstråk in till butiken. Busskort går annars att köpa på bussen.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Några tyckte att det saknades fler möjligheter att köpa tågbiljett än endast via automat.

2.4.5 Att vila

Allmänt:

Det finns sittbänkar på många ställen inomhus och vid spåren.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Många möjligheter att vila både vid bussdelen och vid spåren. Varningsplattor för "bänk" på spåret känns lite konstigt.
- Några påpekade att det inte fanns sittmöjligheter på vägen till Vasaparken.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Deltagarna var allmänt nöjda med sittmöjligheter både på bänkar och i fik. Bänkar med tak finns även på plattformarna.

Figur 49: Ledstråk på tågplattformen och varningsplattor för sittbänken.

2.4.6 Att gå på toalett

Allmänt:

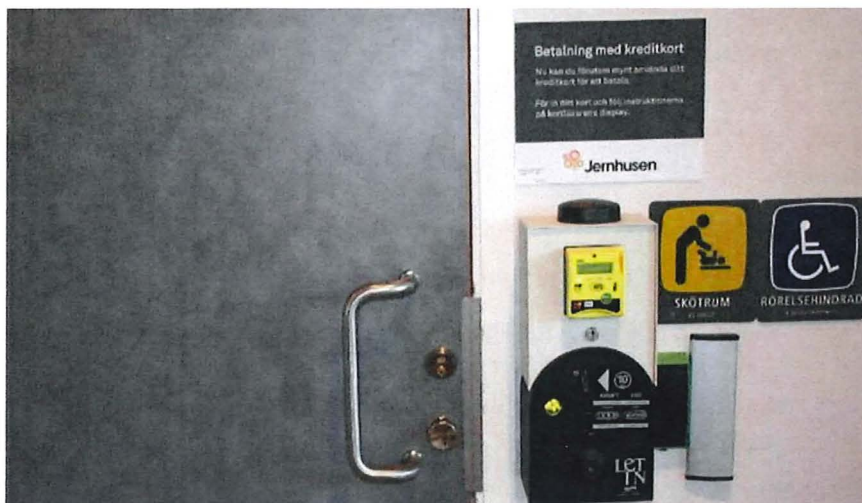
Det finns avgiftsbelagda toaletter, varav en är anpassad för rörelsehindrade samt har skötbord. Det går att betala med mynt eller kort.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Det verkar vara krångligt med toaletten och betalning. Vid toaletterna finns skyltar med punktskrift men ingen information med punktskrift om hur man betalar. När det uppstår försöker jag gå på toalett innan jag kommer fram till knutpunkt. Man får planera sina toabesök.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Några deltagare tyckte att det var dyrt att använda toaletten, 10 kronor kostar det.
- En deltagare tyckte att det var svårt att förstå hur man skulle betala.

Figur 50: Information om hur man betalar för toalettbesök saknas i punktskrift.

2.4.7 Att ta sig in i fordonen

Allmänt:

Kantstenen är hög vid busshållplatserna. På plattformarna finns det varningsplattor vid spåren.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- De flesta tyckte att det var lätt att angöra buss och tåg inom resecentrum. Tydliga vägmarkeringar finns för synskadade på plattformarna och busshållplatserna.
- Reumatiker: Höga steg.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Deltagarna tyckte allmänt att det gick bra att ta sig in i både tåg och buss.

Figur 51: Hög kantsten vid bussterminalen.

2.4.8 Övriga synpunkter

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Jag har aldrig åkt buss till Borlänge eftersom jag inte har lärt mig att hitta. Då skulle jag tvingas välja en av de linjer som hamnar i Vasaparken pga. mitt jobb. Det vill jag inte.
- Hörselskadad: Positiv upplevelse. Järnhusen hälsar välkommen till vår station. Fräscht!

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Flera upplevde platsen som välfungerande för alla parter. Det är bra städad och det finns välsorterad minibutik, café, bankomat, hjärtstartare osv.

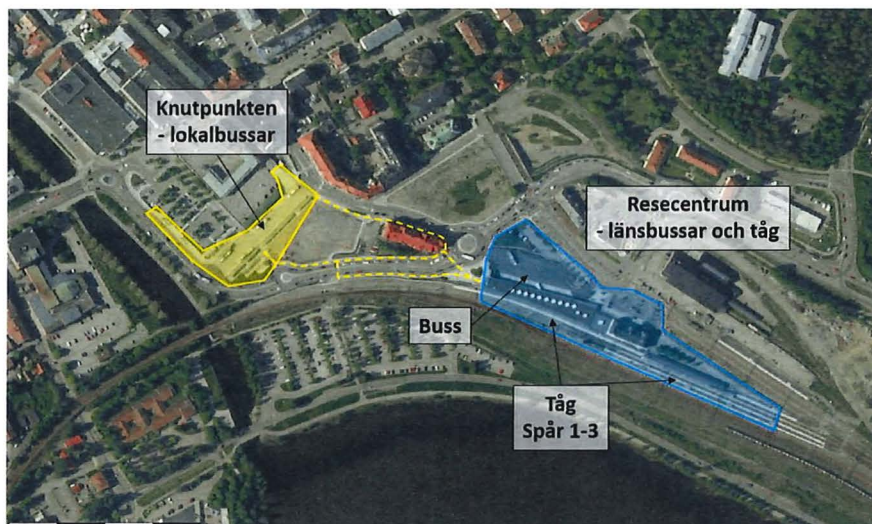
2.4.9 Önskade förbättringar/åtgärdsförslag

- Undersöka möjligheten att flytta busslinjerna vid Vasaparken tillbaka till bussterminalen. Om det inte är lämpligt behöver man se över informationen både om man ska till hållplatserna från stationshuset och om man ska från hållplatserna till stationshuset. Det är också mycket viktigt att stråket till hållplatserna blir tillgängligt för alla. Det som behöver ses över är ledstråk, hinder på vägen, lutningar till hållplatsen på andra sidan gatan och eventuellt belysning eller annan utrustning i tunneln under vägen som gör att folk känner sig trygga.
- Undersöka möjligheten för rulltrappa ner till perrongen.
- En del mindre justeringar skulle kunna göras inomhus för synskadade, t.ex. ledstråk till Pressbyrån och restaurang, ledstråk till information och biljettautomat, ledstråk till dörrarna efter att man kommer ned från trappen till plattformarna, ledstråk till pratorer på plattformarna, placera skyltar med punktskrift t.ex. om spår, hissar osv. på bra ställen och i lämplig höjd, sätta upp information i punktskrift om hur man ska betala för toaletterna osv.

- Linjeutrop för bussar.
- Större text på informationstavla för tågtider.
- Större text på tidtabeller för bussar.
- Se över var information och ledstråk är lämpligast placerade nu när servicedisken är nedlagd.
- Se över om det går att införa biljettförsäljning till tågen med personal på plats.
- Anordna sittmöjligheter på vägen till Vasaparkens busshållplatser.
- Se över om det är olämpligt med varningsplattor för "bänk" vid spåret.
- Göra toalettbesök enklare. Tydligare information om betalningssystem i både vanlig skrift och punktskrift.

2.5 KNUTPUNKTEN I FALUN

Knutpunkten är den del av Resecentrum Falun. Knutpunkten består av en bussgata mellan Korsnäsvägen och Trotzgatan. Tio bussar kan angöra hållplatserna längs bussgatan samtidigt. Dessutom finns det hållplatser på Trotzgatan, Korsnäsvägen samt Holmtorget. Det är markvärme i hela Knutpunkten.

Figur 52: Knutpunkten i Falun, översiktsbild. De gula sträcken visar gångstråk mellan Knutpunkten och Resecentrum. Resecentrum är med på bilden men ingår inte i utredningen. Källa bakgrundskarta: Lantmäteriet.

2.5.1 Att ta sig runt

Allmänt:

Det finns inga trappsteg inom Knutpunkten. Vid gångpassagerna över bussgatan är kantstenen helt nedfasad.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Många upplevde att platsen fungerade bra och att den har ett centralt läge.
- Några upplevde att det var för långt att gå mellan Resecentrum och Knutpunkten.
- Reumatiker: Det finns inga markerade övergångsställen. Två ställen med fasade kanter.
- Synskadad: Det är svårt att ta sig över Knutpunkten på gångpassagerna. Det hade känts tryggare med övergångsställen. Gatan är också så pass bred att det är svårt att orientera sig över den.
- Synskadad: Det finns ingen mötesplats.
- Synskadad: Om man ska lyckas samordna färdtjänst och allmän kollektivtrafik krävs åtgärder. Färdtjänsten har ingen angoringsplats vid Knutpunkten och man tvingas gå ganska långt. Har man problem med att gå så är det ingen bra lösning. Kopplingen mellan stadstrafik och regiontrafik medger lite för långa avstånd. Det har dock blivit bättre jämfört med när trafiken utgick från Östra Hamngatan.
- Synskadad: Om du kommer med tåg och så är det ersättningsbuss mellan Borlänge och hit. Då hamnar man nere på Knutpunkten och

så ska man ta sig upp till resecentrum om du exempelvis har tågtaxi, färdtjänst eller något annat som du har beställt till resecentrum. Då är det inte bra.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Många upplevde att det var svårt att ta sig till Knutpunkten, speciellt om man kommer söder ifrån. Det upplevdes som farligt att korsa Korsnäs vägen. En deltagare påpekade att man tagit bort flera planfria korsningar för gång- och cykeltrafik. Samma deltagare sa att det allmänt har blivit mer trafik på vägarna runt om Tiskenparkeringen och att Tiskenviadukten har blivit en genomfartsled.
- Däremot upplevdes kopplingen mot centrum och den nya direktkopplingen till Åsgatan som bra. Åsgatetrappen visas på bilden nedan.
- En deltagare påpekade att trappavsatserna borde markeras med färg för tydliggörande. Hen påpekade också att rampen kan upplevas som brant för vissa som använder rullstol eller rullator.
- I själva Knutpunkten tyckte några det var svårt att ta sig över bussgatan men i övrigt att det var lätt att ta sig runt inom Knutpunkten.
- Knutpunkten upplevdes vidare av en deltagare som ett stort område så man får ta god tid på sig.
- Några tyckte att det var för långt att gå mellan Resecentrum och Knutpunkten.

Figur 53: Det finns två gångpassager över Knutpunkten, en vid Åsgatetrappen och en vid Holmgatan. Bilden visar gångpassagen vid Åsgatetrappen.

Figur 54: Vissa upplever att det är svårt att ta sig över den breda bussgatan.

2.5.2 Att orientera sig

Allmänt:

Det finns ledstråk i form av taktila plattor som leder till varje busshållplats. Information om var busslinjerna angör finns på karta på klocktornet och varje hållplats är markerad med en bokstav. Klocktornet står vid Holmgatan, norr om bussgatan.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Bra ledstråk.
- Hörselskadad: Det tar ett tag att förstå var man hittar informationen, en stor skylt i ena ändan av Knutpunkten.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Några tyckte att det var lätt att orientera sig.
- Andra upplevde att det var svårt att veta var information om busslinjerna fanns.
- När man väl hade hittat klocktornet upplevdes informationen som bra.
- En deltagare upplevde att det hade behövts samma information på fler ställen för att man skulle slippa gå långt för att söka informationen.

Figur 55: Ledstråk vid busshållplatser.

2.5.3 Att ta till sig information

Allmänt:

Det finns realtidstavlor vid varje hållplats inne i Knutpunkten. På klocktornet finns det sedan information om var busslinjerna angör samt digital tabell på avgångar. Där finns även information om vilken information du hittar på dalatrafik.se, hur du köper din biljett, Dalatrafiks busskort och försäljningsställen samt information om hur man laddar ner Dalatrafiks app. Tidtabeller för samtliga busslinjer finns på väggen vid hållplats C.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Det finns ingen information i form av punktskrift, relief eller linjeutrop.
- Informationen upplevdes allmänt som bra när deltagarna väl hade hittat den.
- En deltagare tyckte att busshållplatserna var väl markerade men att det var oklart vilken buss som går från hållplatsen.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Informationen på och vid klocktornet upplevdes allmänt som bra.

Figur 56: Information på klocktornet och på en realtidstavla vid en utav hållplatserna.

2.5.4 Att köpa biljett

Allmänt:

Det finns en biljettautomat vid hållplats E. Det går även att köpa biljetter på Hemköp city. Det fanns tidigare också möjlighet att köpa biljetter i kiosken i Resecentrum men nu har den stängt.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- En deltagare påpekade att det endast fanns en biljettautomat, men det borde finnas en på var sin sida gatan.
- Synskadad: Det går inte för synskadade att köpa biljetter på plats i den automaten som finns.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- En deltagare påpekade att det fanns en biljettautomat men att den inte var markerad på informationskartan på klocktornet.
- Några upplevde att det borde finnas fler automater och att det var för långt mellan automaten och andra änden av Knutpunkten.

Figur 57: Biljettautomaten är inte tillgänglig för synskadade. Några tyckte att det borde finnas fler automater vid Knutpunkten.

2.5.5 Att vila

Allmänt:

Det finns sittbänkar vid hållplatserna i Knutpunkten.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Deltagarna upplevde det som positivt att det fanns bänkar.
- Några deltagare påpekade att det fanns för lite väderskydd och att ena sidan av Knutpunkten saknade busskurer.
- Några deltagare skulle önska att det fanns en vänthall inomhus med fikaställe och toaletter.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Deltagarna var allmänt nöjda med sittmöjligheterna.
- Några påpekade att väderskydden var undermåliga, de är för högt placerade så att de inte skyddar resenärerna vid regn och blåst.
- Några deltagare skulle önska ett varmt väntrum med toalett och café.

Figur 58: Sittmöjligheterna är bra men väderskydden upplevdes som undermåliga på den sidan det inte finns busskurer.

2.5.6 Att gå på toalett

Allmänt:

Det finns ingen toalett vid Knutpunkten i dagsläget.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- En deltagare påpekade att information saknades om närmaste toalett.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Att det inte finns toalett upplevdes av några som negativt.

2.5.7 Att ta sig in i fordonen

Allmänt:

Refugen bussarna angör vid har hög kant. Vissa av realtidstavlorna ligger för nära gatan och gör det svårare för chaufförerna att angöra helt intill kanten.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Reumatiker: Höga steg.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Deltagarna tyckte allmänt att det var lätt att ta sig in i låggolvsbussar som kan sänkas.

2.5.8 Önskade förbättringar/åtgärdsförslag

- Angöringsplats för färdtjänsten i närheten av Knutpunkten på t.ex. Holmstorgsparkeringen.
- Förbättra möjligheten för synskadade att orientera sig över Knutpunkten.

- Utredda möjligheten att ändra gångpassagerna över Knutpunkten till övergångsställen.
- Anordna en mötesplats vid Knutpunkten, förslagsvis i närheten av klocktornet.
- Hastighetssänkande åtgärder vid övergångsställen på Korsnäsvägen.
- Utredda noggrannare om kontrastmarkeringarna i Åsgatetrappen har normenlig ljuskontrast.
- Mäta lutningar i Åsgaterampen.
- Utredda möjligheten att sätta upp informationstavlor på fler ställen än på klocktornet.
- Information i punktskrift och linjeutrop för bussar.
- Eventuellt fler biljettautomater.
- Göra biljettautomaterna anpassade för synskadade.
- Varmt väntrum med biljettförsäljning, toalett och café.
- Flytta de realtidstavlor som ligger för nära gatan.

2.6 ALLMÄNA SYNPUNKTER OCH UPPLEVELSE AV OFFENTLIGA PLATSER

2.6.1 Allmänt

Offentliga platser kan vara mycket olika. Med offentlig plats menas det exempelvis torg, gator, platser inom buss- och tågstationer, hållplatser och gångstråk.

I enkäten deltagarna fyllde i fanns det några frågor som inte var platsspecifika utan handlade allmänt om upplevelsen av att ta sig runt inom offentliga platser. Vad brukar vara svårast för dig, vilken betydelse har årstiderna för dig, vilka är de vanligast förekommande bristerna på offentliga platser osv. Nedan finns deltagarnas svar.

2.6.2 Svårigheter

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: En person med synnedsättning beskriver denna funktionshindersgrupps dilemma med att åka med allmän kollektivtrafik: Vi kan åka kollektivtrafik i miljöer som vi känner igen från och till hållplatser som vi har lärt oss att hantera. Att spontanåka kollektivtrafik för synskadade är idag inte ett alternativ. Därför åker representanten endast buss från och till miljöer hen känner till, t.ex. hållplats vid hemmet till vårdcentral eller centrum. Att åka tåg upplevs bättre, då man kan boka ledsagarservice om det gäller SJ. Tyvärr har inte Dalatrafik anammat modellen som SJ använder.
- Hörselskadad: Att uppfatta tal, att uppfatta vad som händer i miljön runt omkring mig, t ex om det kommer en bil, cykel mm bakom mig.
- Synskadad: Att orientera mig och hitta det jag söker.
- Rörelsehindrad: trappor, höga kanter, inga dörröppnare, trasiga hissar, okunskap hos säljare, taxi och busspersonal.
- Synskadad: På en ny plats är orienteringen svår. På en plats man känner till är eventuella hinder i gatan svåra.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Skottade hållplatser på vintern. Dåliga gångvägar till och från.
- Även om jag själv (så här långt) utan problem kan anpassa mig till och fixa det som gäller i dagsläget, vet jag att väldigt många äldre upplever stora problem med att utan hjälp klara av delar av kollektivtrafikresande såsom av- och påstigningar, trappor, biljettanskaffning, trafikinformation, hållplatsplaceringar (exempelvis vid vårdcentraler, sjukhus, mm). Det är alltså ett mycket viktigt och bra projekt!
- Nivåskillnader, information om tider mm. Ljudanläggningarna skräller väldigt ofta.
- Trottoarstenar och trappor.

2.6.3 Årstidens betydelse

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Hörselskadad: Vid regn måste jag skydda hörapparaterna. Det kan orsaka blås, sus- och pip ljud som stör, har svårt att hitta mössa som funkar. Klämmer det åt vid öronen kan det bli så kallad rundgång.
- Synskadad: Snö gör att ledstråk försvinner och att man inte känner kanter lika bra som på sommaren. Våren har mycket grus kvar på gångvägar och trottoarer vilket även detta gör att det blir svårt att känna kanterna med hjälp av käppen.
- Rörelsehindrad: Vinter är svårast om det är oplogade cykelvägar.
- Synskadad: Svårare att finna ledstråk vintertid. Om det ligger snödrivor kan det vara svårt att ta sig till hållplats.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Något svårare vintertid.
- Alltid svårare på vintern.
- Vintertid kan snöhinder, halka och allmän framkomlighet även i centrala delar av ett samhälle utgöra stora svårigheter för äldre personer och övriga med rörelsesvårighet och sämre balanssinne.
- Vintern är svår. Speciellt senaste året/vintern i Falun med bedrövlig vinterväghållning.
- Större problem vintertid.

2.6.4 Vad är viktigt att tänka på?

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Att det finns orienteringspunkter och konstgjorda ledstråk som jag kan orientera mig med. Att det finns personlig service som jag kan ta hjälp av om/när problem uppstår.
- Rörelsehindrad: Fungerande hissar och dörröppnare.
- Synskadad: Orienteringspunkter.
- Reumatiker: Bra skyltning och information. Inga onödiga hinder.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Säker gångväg till och från.
- Att man i kollektivtrafiksammanhang planerar för anpassningar till alla dvs handikappade i olika åldrar och äldre personer med avseende på tillgänglighet i olika avseenden (rörelseförmåga, syn, hörsel etc.).

2.6.5 Vanliga brister

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Hörselskadad: Mycket ljud av olika slag.
- Synskadad: Personlig service såsom kundtjänst eller bemannade receptioner saknas. Informationstavlor som har både tal, punkt och relief (beroende på vilken form av information). Tydliga och enhetliga ledstråk. Digitala lösningar som även är anpassade för personer som inte har någon syn, eller har motoriska problem.
- Rörelsehindrad: Kommunala och privata lokaler även sjukhus och vårdinrättningar är svåra.

- Synskadad: Brister i ledstråk, brist på orienteringspunkter, brist på info som synskadad kan ta till sig av t.ex. vid ett resecentrum.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Vill ha busskurer mot väder.
- Kan vara bra detaljlösningar men ibland saknas helhetslösningar.
- Höga kanter, trappor.

2.6.6 Optimal utformning

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: I första hand att det fanns personlig service, då skulle många problem kunna lösas på ett enkelt vis. Att biljettautomater är tillgängliga för alla. Att det finns ledsagarservice med minimal förbeställningstid. Att olika utförare och myndigheter har ett bättre samspel.
- Rörelsehindrad: Anpassade lokaler för alla hjälpmedel t. ex. rullstol, el-rullstol, rullator.
- Synskadad: Shoppingcenter – ledsagarservice. Tydlig info – både punktskrift, relief och tal. Ledsagning är det viktigaste. Kundservice är A och O för oss. Det är viktigt att alla gör likadant, t.ex. när det gäller ledstråk och information.
- Lättåtkomliga lokaler. Bra ramper för alla som måste ha hjälpmedel, t. ex. rullstol. Fungerande toaletter som faktiskt går att använda utan telefoner eller annat.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Busskurer vid varje hållplats på landet där väntan kan bli lång.

3 SLUTSATSER

Undersökningarna har gett tydliga indikationer på brister som är relevanta för många med vissa funktionsnedsättningar. Tyvärr har det visat sig att även nybyggda och nyrenoverade anläggningar, i sin helhet, inte upplevs som tillgängliga för alla. Det är komplexa miljöer där alla olika människor, med olika förutsättningar, och trafikslag ska samsas på samma yta. För en person med någon form av funktionsvariation kan en brist vara tillräcklig för att det inte ska vara aktuellt för den individen att resa kollektivt.

Utvärderingsmomentet i juni har bland deltagarna upplevts som mycket positivt. Det är viktigt att projektet inte slutar med denna rapport utan följs upp och leder till konkreta förbättringar. Ansvaret för bristerna är uppdelat och det krävs därför samarbete mellan olika parter för att hela resan ska fungera för alla.

De upplevelser som varit återkommande för många av de undersökta bytespunkterna är:

- **Bristfälliga ledstråk och ledytor.**
Det är viktigt med helheten, att stråken är korrekt utformade från A till B.
- **Svårigheter att köpa biljett.**
Om det inte finns personal att prata med är det extra viktigt att det finns användarvänliga och lättillgängliga biljettautomater. Många äldre känner sig exkluderade då de inte tycker att de hänger med i den digitala utvecklingen, som dessutom ofta kräver välfungerande fingerfärdighet och syn.
- **Avsaknad av väderskyddade viloplatser.**
Det är viktigt att kunna vila i nära anslutning till avgående tåg eller buss. För längre väntetid är ett varmt väntrum med tillgång till en tillgänglighetsanpassad toalett och en kiosk att föredra.
- **Långa avstånd eller för många hinder.**
Det är viktigt att alla kan, med rimlig ansträngning, röra sig på ett säkert sätt inom och till bytespunkten.
- **Otrygga miljöer med klotter.**
Tryggheten är viktig för att göra kollektivtrafiken attraktiv.
- **Dåligt underhåll.**
Bra underhåll både sommar och vinter är en förutsättning för att en plats ska vara tillgänglig i praktiken.
- **Bristfällig information.**
Det är viktigt med tydlig information som är tillgänglig för alla.
- **Avsaknad av lättillgängliga toaletter.**
För längre väntetid är tillgång till toaletter viktig.
- **Utformningen används inte på rätt sätt.**
Det är t.ex. nödvändigt för tillgängligheten att busschaufförer stannar på rätt ställe i förhållande till taktila markeringar och att bussen angör helt intill eventuell kantsten.
- **Avsaknaden av personal.**
Många saknar någon att fråga eller få hjälp av. Där personal inte finns är det extra viktigt att ovanstående punkter är fungerande.

Denna utredning kan inte betraktas som en heltäckande analys. Bristerna som framkommit är att betrakta som indikationer. För att säkerställa en heltäckande analys av den fysiska tillgängligheten, i enlighet med Plan- och bygglagen och Boverkets föreskrifter, rekommenderas att en sådan utförs av sakkunnig utredare. En lägsta nivå, avseende omfattning och typ av åtgärder bör motsvara Boverkets föreskrift; BFS 2013:9 - HIN3, *"Enkelt avhjälpta hinder"*.

VI ÄR WSP

WSP är ett av världens ledande analys- och teknikonsultföretag. Vi verkar på våra lokala marknader med stöd av global expertis. Som tekniska experter och strategiska rådgivare har vi tillgång till ingenjörer, tekniker, naturvetare, planerare, utredare och miljöspecialister liksom professionella projektörer, konstruktörer och projektledare. Vi erbjuder hållbara lösningar inom Hus & Industri, Transport & Infrastruktur och Miljö & Energi. Med drygt 36 500 medarbetare på 500 kontor i 40 länder medverkar vi till en hållbar samhällsutveckling. I Sverige har vi omkring 3 700 medarbetare. www.wsp.com

WSP Sverige AB

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7

T: +46 10 7225000
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

